

Expertisegebied Wondzorg

Januari 2018

Inhoud

- 1. Inleiding**
- 2. Werkomgeving**
- 3. Doelgroepen**
- 4. De competenties van de wondverpleegkundige/-consulent CanMeds**
- 5. Toekomst**

Bronvermelding

1. Inleiding

Vanaf 2010 hebben verpleegkundigen en verzorgenden zich door het ontwikkelen van nieuwe beroepsprofielen voorbereid op de grote veranderingen in de hedendaagse gezondheidszorg. Voor het eerst in de geschiedenis van de Nederlandse verpleegkunde, had de verpleegkundige beroepsgroep een centrale rol bij de ontwikkeling van deze beroepsprofielen. Het eerste advies over de nieuwe beroepsprofielen kwam tot stand in 2012. (2012, Lambregts & Grotendorst: Verpleegkundigen en Verzorgenden 2020) In 2015 verscheen opnieuw een advies over de nieuwe beroepsprofielen (Terpstra, 2015) De wetswijziging waarin deze nieuwe beroepsprofielen verankerd zijn, zal naar verwachting in 2018 doorgevoerd worden. De nieuwe beroepsprofielen zijn generalistisch van aard en dus van toepassing op de beroepsgroepen als geheel. Het expertisegebied Wondzorg kan worden beschouwd als bijlage bij het beroepsprofiel van de verpleegkundige, 2015, Terpstra ed al). Het expertisegebied beschrijft de specifieke kennis en vaardigheden die wondverpleegkundigen in de zorg voor hun zorgvragers nodig hebben. Het expertisegebied wondverpleegkundige is het basisdocument van de beroepsgroep. Het expertisegebied ligt in lijn met de actuele ontwikkelingen in het verpleegkundig beroep.

Dit document beschrijft de werkomgeving, de doelgroepen, de ziektebeelden, de verpleegkundige diagnoses, zorgresultaten en interventies en de competenties van de wondverpleegkundige/-consulent. Dit geeft een totaal van de aanvullende kennis en vaardigheden die verpleegkundigen bij de taakuitoefening in hun vakgebied wondzorg nodig hebben. De competenties zijn beschreven aan de hand van de competentiegebieden van de Canadian Medical Education Directions for Specialists (CanMeds). Centraal staat de vakinhoudelijke kennis en vaardigheden en een professionele attitude ten behoeve van optimale zorgvrager-gecentreerde zorg en/of werkprocessen. Dit competentiegebied wordt aangevuld en geïntegreerd met de overige zes competentiegebieden.

Het document Expertisegebied wondzorg is tot stand gekomen door samenwerking tussen het bestuur van V&VN Wondexpertise, de Erasmus MC Zorgacademie en V&VN.

De wondverpleegkundige/wondconsulent

De wondverpleegkundige is een verpleegkundige die zich na haar/zijn basisopleiding tot verpleegkundige heeft gespecialiseerd in de zorg en behandeling van wonden o.a. door het volgen van de eenjarige opleiding tot wondverpleegkundige. Het College voor Zorgopleidingen (CZO) heeft onlangs besloten deze opleiding toe te laten en hiermee zal de definitieve erkenning in 2017 een feit worden. Wanneer de verpleegkundige deze opleiding met goed gevolg heeft afgesloten, kan de wondverpleegkundige de eenjarige opleiding tot wondconsulent volgen. Voor beide opleidingen geldt dat het zowel een theoretische- als praktijkopleiding betreft. Door het formuleren van praktijkopdrachten slaat de opleiding een brug tussen theorie en praktijk.

1.1. De wondverpleegkundige

De wondverpleegkundige verwerft tijdens deze vervolgopleiding kennis, inzichten en vaardigheden op het gebied van observatie en diagnostiek, behandeling en (na)zorg voor patiënten met verschillende typen wonden. De opleiding start met algemene kennis over wonden, waarna een verdieping van ongecompliceerde en complexe wonden volgt. Het multidisciplinaire karakter van dit werkveld komt naar voren alsook de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van wondzorg. Op het gebied van communicatie worden verschillende gesprekstechnieken aangeleerd gericht op het adviseren en motiveren van de patiënt en zijn mantelzorger(s).

1.2. De wondconsulent

De wondconsulent verwerft tijdens de opleiding kennis om te functioneren als regievoerder, coördinator en bewaker van het zorgproces tijdens de behandeling. De wondconsulent leert samen te werken met hulpverleners uit diverse werkvelden en legt hiervoor zelfstandig contacten en initieert overlegsituaties. Hij/zij leert de technieken om een wond te beoordelen, een behandelplan op te stellen, en het evalueren van het resultaat daarvan. Krijgt kennis over de factoren die van invloed kunnen zijn op de resultaten van de wondbehandeling en hoe hierop te anticiperen. Veel aandacht gaat naar het leren coachen en adviseren van wondverpleegkundige en andere hulpverleners met betrekking tot observatiemethodieken, behandeling en de keuze van materialen. De wondconsulent krijgt inzicht in de financiële regelingen en de nieuwste ontwikkelingen in het vakgebied. Op het eind van de opleiding is de wondconsulent in staat verantwoording te nemen voor het ontwikkelen van het beleid op het gebied van wondzorg instelling breed en in de keten.

De term wondverpleegkundige en wondconsulent is organisatie gebonden, evenals de inbedding in de (lijn)organisatie. Wondverpleegkundigen zijn actief op afdelingen in zorginstellingen, wondexpertisecentra of wijkteams en zijn gericht op het uitvoeren van wondzorg. Wondconsulenten worden instelling breed ingezet en richten zich meer op de organisatie van zorg, wetenschappelijk onderzoek en het maatschappelijk handelen. In de wondzorg ziet men ook verpleegkundig specialisten die werken volgens het beroepsprofiel verpleegkundig specialist zoals omschreven in V&V 2020 (1). In de indicatorenset wondexpertisecentra Nederland 2012 stelt V&VN Wondexpertise dat de casemanager over het niveau van wondconsulent en/of verpleegkundig specialist dient te beschikken (2).

Het specialisme wondzorg is een breed vakgebied met een enorme diversiteit aan ziektebeelden als onderliggend lijden. Voorbeelden hiervan zijn decubitus, diabetes voetulcus, arterieel en/of veneus ulcus, traumawonden, brandwonden en secundair genezende chirurgische wonden. Kenmerkend is de gecompliceerde wondgenezing waarbij diagnostiek en een behandelplan van essentieel belang zijn. Grote aandacht voor de zorg in de keten en de therapietrouw is noodzakelijk om het beoogde resultaat: wondgenezing te halen. En preventie om nieuwe wonden te voorkomen.

In de laatste decennia is op het gebied van wondzorg veel ontwikkeld wat de kwaliteit en transparantie van wondzorg ten goede komt. Goed opgeleide zorgverleners, de opkomst van wondexpertisecentra en het intreden van de V&VN en IGZ prestatie-indicatoren zijn hiervan enkele voorbeelden. De afname van het aantal decubitusletsels in de Nederlandse zorginstellingen is hiervan één van de eerste en meest tastbare resultaten.

2. Werkomgeving

De werkomgeving van de wondverpleegkundige en –consulent is voornamelijk gesitueerd in ziekenhuizen, wondexpertisecentra en de thuiszorg. Ook in de huisartsenpraktijk, verpleeg- en verzorgingshuizen ziet men steeds meer wondverpleegkundigen en -consulenten. In ziekenhuizen en/of wondexpertisecentra ligt de nadruk op diagnostiek en behandeling van de oorzaak van de wond. Hierbij speelt ook (secundaire) preventie een belangrijke rol. In de andere instellingen ligt de nadruk op het uitvoeren van wondzorg. Met de komst van de wondexpertisecentra ziet men een steeds betere samenwerking tussen de 1ste, 2de en 3de lijn. De casemanager, bij voorkeur wondconsulent en/of verpleegkundig specialist, heeft als taak: het voeren van regie in de uitvoering van evidence based wondzorg, coördinatie van wondzorg in de keten en expertiseverspreiding.

Een wondverpleegkundige werkt op een specifieke afdeling, dat kan zijn klinisch, poliklinisch, in de thuiszorg of in zorgcentra. Een wondverpleegkundige is vaak gebonden aan een specialisme zoals bijvoorbeeld vaatchirurgie, plastisch chirurgie, dermatologie of specialist ouderen-geneeskunde. Een wondconsulent werkt instelling breed, werkt vaak in ketenverband samen met meerdere specialismen en door de muren van de zorginstelling heen. In een ziekenhuis ziet men vaak multidisciplinaire teams rond bijvoorbeeld decubitus, veneuze en/of arteriële ulcera en diabetische voet. De multidisciplinaire teams bestaan uit (para)medici die een rol spelen bij deze specifieke patiëntengroep. Zo bestaat een diabetes voetenteam uit een vaatchirurg, internist, revalidatiearts, gipsverbandmeester, podotherapeut, diabetes verpleegkundige, orthopedische schoenmaker en wondconsulent/verpleegkundig specialist.

3. Doelgroepen

Alle patiënten met wonden behoren primair tot de doelgroep van de wondverpleegkundige en wondconsulent.

Tevens behoren, zowel intra- als extramuraal werkende, verpleegkundigen, verzorgenden en (para)medici tot de doelgroep. De patiënt zelf en de mantelzorger zijn ook in de wondzorg de centrale samenwerkingspartners.

4. De competenties van de wondverpleegkundige/-consulent CanMeds

In de inleiding van dit document is te lezen dat het expertisegebied wondverpleegkundige/wondconsulent beschouwd moet worden als een aanvulling op het beroepsprofiel van de verpleegkundige (2012, Lambregts & Grotendorst; 2015 Terpstra ed al). Het beroepsprofiel beschrijft de generalistische elementen van het beroep die voor elke verpleegkundige van toepassing zijn en dus ook voor de verpleegkundigen die onder een expertisegebied vallen. Dit wordt uitgewerkt aan de hand van de CanMEDS-systematiek (Canadian Medical Education Directives for Specialists). Deze systematiek bestaat uit zeven verschillende rollen. De kern van de beroepsuitoefening is de verpleegkundige als zorgverlener. Alle andere rollen komen voort uit de rol van zorgverlener en versterken deze rol. De rollen zijn veelal te onderscheiden, maar niet te scheiden. De centrale rol van zorgverlener geeft richting aan de andere CanMEDS-rollen. Er kan sprake zijn van enige overlap tussen de Canmedsrollen.

Figuur 1. CanMEDS-systematiek

In dit expertisegebied wordt bij elke Canmedsrol een korte, algemene beschouwing op de rol van de verpleegkundige binnen het expertisegebied wondzorgverpleegkunde beschreven. Vervolgens worden per rol in grote lijnen de generalistische kennis en vaardigheden uit het (basis)beroepsprofiel beschreven. Vervolgens worden per rol de aanvullende, specifieke kennis en vaardigheden beschreven die een helder beeld geven van hetgeen de wondverpleegkundige/wondconsulent uniek maakt ten opzichte van verpleegkundigen in andere expertisegebieden. De generalistische kennis en vaardigheden uit het (basis)beroepsprofiel vormen samen met de beschrijving van aanvullende kennis en vaardigheden/attitude van de wondverpleegkundige/wondconsulent één geheel, en bestrijken samen het volledige gebied waarin de wondverpleegkundige/wondconsulent werkzaam is.

4.1 Rol Zorgverlener

Zorgverleners in wondzorg hebben naast de verpleegkundige basisopleiding aanvullende scholing gevolgd waardoor ze een bepaald kennisniveau hebben met betrekking tot wondgenezing en wondzorg. De vereiste basiskennis waarover de zorgverlener over moet beschikken staat hieronder beschreven. Het WCS Wondenboek is een praktisch toepasbaar naslagwerk ontwikkeld door wondverpleegkundigen, wondconsulenten en verpleegkundig specialisten voor verpleegkundigen en andere disciplines. Hierin worden de meest voorkomende wonden en behandelingen beschreven.

Kennis

- Heeft belangrijke basisprincipes uit de anatomie, -fysiologie, -pathologie en farmacologie paraat.
- Is op de hoogte van levensfasen van de mens, principes van zelfmanagement en coping stijlen.
- Kent de theoretische modellen achter haar activiteiten en interventies.
- Kent de bronnen van het verpleegkundig handelen en de actuele richtlijnen en professionele standaarden.

Aanvullende kennis

- Heeft kennis over de achterliggende ziektebeelden, functioneringsproblemen, trauma's en andere oorzakelijke factoren ten aanzien van wonden
- Heeft kennis over de verpleegkundige en medische diagnoses die gerelateerd zijn aan wondzorg en de bijbehorende interventies: onder andere huidproblemen, pijn, voeding, verstoorde vochthuishouding, wondzorgproblemen, beperkingen in mobiliteit en kennistekorten van de zorgvrager
- Heeft kennis over leeftijd gerelateerde factoren die van invloed zijn op wondzorg
- Heeft kennis en inzicht ten aanzien van psychosociale gevolgen van wonden
- Heeft kennis over multipathologie en de wijze waarop diverse aandoeningen en ziektebeelden elkaar en de wond beïnvloeden.
- Heeft kennis over de invloed van medicatie op de wondzorgproblemen.
- Heeft kennis over het volledige assortiment van wondmaterialen en aanpassingen en de wijze waarop deze gerelateerd zijn aan het functioneren.
- Heeft kennis over gevolgen op leefstijl van wondgenezing

Vaardigheden en attitude

- Kan op diverse manieren informatie over het zorgproces verzamelen en deze informatie analyseren en interpreteren.
- Is in staat om op basis van klinisch redeneren de verpleegkundige zorg vast te stellen, gericht op het handhaven of (opnieuw) verwerven van het zelfmanagement van de patiënt en diens naasten.
- Kan risico's inschatten, problemen vroegtijdig signaleren, interventies kiezen en uitvoeren, Het verloop monitoren en de resultaten evalueren bij zorgproblemen in de vier gebieden van het menselijk functioneren: op fysiologisch, psychisch, emotioneel en sociaal gebied.
- Is in staat om te werken volgens richtlijnen en daar beargumenteerd vanaf te wijken als de situatie of de eigen professionele of morele afwegingen daartoe aanleiding geven.
- Kan de patiënt ondersteunen bij persoonlijke verzorging en deze, waar nodig, overnemen, kan zo nodig de naasten bij de zorg betrekken en zorgen dat zij participeren in de zorg.
- Kan alle voorkomende voorbehouden en risicovolle handelingen uitvoeren, met inachtneming van de eigen bevoegdheid en bekwaamheid.

Aanvullende vaardigheden

- Heeft de regierol in de wondzorg en is daarbij complementair aan de patiënt.
- Kan samen met de patiënt een keuze maken uit de diverse wondmaterialen en de patiënt en mantelzorg zonodig instrueren om deze op de juiste wijze te gebruiken
- Baseert haar adviezen voor producten op patiënten voorkeur, klinische expertise, wetenschappelijke kennis, protocollen, richtlijnen en standaarden.
- Is staat om voorlichting en instructie te geven ten aanzien van de aandoening, behandeling en wondzorgproducten/wondmaterialen aan patiënt en naasten.
- Kan advies en instructie geven t.a.v. zelfzorgactiviteiten op het gebied van de wondzorg, zoals lichamelijke verzorging, huidverzorging, voeding, beweging, gewicht
- Kan de patiënt en naasten verwijzen naar andere hulpverleners.

4.2. Rol Communicator

Kennis

- Heeft kennis van communicatieniveaus (inhoud, procedure, proces).
- Kent de belangrijkste gesprekstechnieken.

- Kent verschillende manieren van gedragsbeïnvloeding en versterking van de communicatie en positie van de patiënt.
- Is op de hoogte van de nieuwste toepassingen van ICT binnen haar vakgebied.
- Kent de principes van "shared decisionmaking".

Aanvullende kennis

- Draagt zorg voor overdracht tussen 1^e en 2^e lijn

Vaardigheden en attitude

- Kan een anamnese afnemen, eventueel met behulp van de relevante meetinstrumenten of methodieken.
- Kan communiceren op inhouds-, procedure- en procesniveau en soepel schakelen tussen deze niveaus.
- Kan gesprekstechnieken zoals motiverende gespreksvoering toepassen, passend bij de patiënt en het niveau van communicatie: luisteren, uitvragen en doorvragen, samenvatten en parafraseren, spiegelen en gevoelsreflecties geven.
- Kan uitstekend formuleren, mondeling en schriftelijk, vaktaal in voor de zorgvrager begrijpelijke taal omzetten.
- Kan adviezen geven, de patiënt instrueren en motiveren en informatie doseren afgestemd op de patiënt.
- Kan op gelijkwaardig niveau met andere zorgprofessionals communiceren.
- Kan de patiënt op passende wijze doorverwijzen naar andere zorgverleners of disciplines.

4.3 Rol Samenwerkingspartner

De wondverpleegkundige/wondconsulent is de regisseur in de zorg en de behandeling van wondzorg. Veelal gaat de samenwerking met collega verpleegkundigen of andere zorgverleners over de muren van de eigen afdeling of zorginstelling heen.

De belangrijkste samenwerkingspartners van de wondverpleegkundige/wondconsulent zijn de collega verpleegkundige, de huisarts, de diverse medisch specialisten, gipsverbandmeester, orthopedisch schoenmaker, podotherapeut, diëtist, psycholoog, transferverpleegkundige enz. De wondverpleegkundige/wondconsulent heeft een brede, generalistische blik en overziet de gehele zorgketen en alle mogelijkheden. Zij heeft inzicht in en coördineert het zorg-, diagnostiek en -

behandelproces in de wondzorg. Vanuit haar regiefunctie schakelt zij tussen patiënt, de naasten en de diverse samenwerkingspartners en verwijst zij zo nodig.

Naast haar rol als regisseur van de wondzorg heeft de wondverpleegkundige/wondconsulent een rol in de kennisoverdracht, informatie, advisering en consultatie van collega verpleegkundigen, (huis)artsen en andere disciplines, zowel binnen als buiten de eigen zorginstelling en in onderwijsinstellingen. Dit kan soms patiënt gerelateerd zijn, maar is vaak gericht op wondzorg in het algemeen.

Kennis

- Heeft een visie op samenwerken, kent actuele standaarden en handreikingen daarin.
- Heeft kennis van samenwerkingsprocessen, zoals groeps- en teamvorming, teamrollen, groepsdynamica en geven en ontvangen van feedback.
- Heeft kennis van de samenwerkingspartners (hun rollen, deskundigheid en bevoegdheden).
- Is op de hoogte van ketenprocessen en de organisatie van de zorg in de eigen regio.
- Is bekend met (potentiële) samenwerkingspartners buiten de zorg.
- Heeft kennis van doeltreffende en doelmatige verslaglegging en overdracht, inclusief het gebruik van ICT en wet- en regelgeving in deze.

Aanvullende kennis van de wondverpleegkundige/wondconsulent

- Kent de hele keten en alle samenwerkingspartners en mogelijkheden binnen de zorg voor wondzorgpatiënten.
- Heeft kennis over de meerwaarde van behandeling van andere disciplines ten aanzien van wondzorg
- Heeft inzicht in de keten en samenwerkingspartners van de organisatie waarin zij werkzaam is of is ervan op de hoogte bij wie zij hiervoor informatie kan inwinnen. Daarnaast is zij bekend met de regelgeving binnen de keten.

Vaardigheden en attitude

- Kan een netwerkanalyse maken.
- Kan samenwerken met patiënten en hun naasten, hen steunen en hen waar nodig effectief verwijzen.
- Kan de rol van advocaat van de patiënt op zich nemen.

- Kan in het interdisciplinair overleg de rol van voorzitter op zich nemen en blijk geven van overzicht over het hele zorgproces.
- Kan eenduidig rapporteren volgens vaste structuur.
- Kan haar visie op samenwerken formuleren en naar voren brengen.
- Kan in teams en in samenwerkingsprocessen haar bijdrage leveren en zichzelf positioneren en schuwt confrontaties en verschil van mening daarbij niet.
- Kan efficiënt en effectief verslagleggen, overleggen en overdragen vanuit een gelijkwaardige, collegiale en open houding. Zowel in relatie tot de patiënt en diens naasten, binnen het eigen verpleegkundige team, in het interdisciplinaire team als met andere samenwerkingspartners.

Aanvullende vaardigheden en attitude van de Wondverpleegkundige/wondconsulent

- Is in staat om een netwerk in de wondzorg op te bouwen en dit actief te onderhouden.
- Kan de rol van expert vervullen t.a.v. haar eigen vakgebied. Kan instructie en informatie geven aan collega verpleegkundigen en aan andere disciplines.
- Kan professionele begeleiding geven aan (wondzorg-)verpleegkundigen in opleiding.
- Kan een bijdrage leveren aan de kennisuitwisseling tussen de verschillende professionals in de wondzorg en kan hierbij de specifieke verpleegkundige kennis en waar nodig het perspectief van de patiënt naar voren brengen..
- Is in staat om samen met de patiënt en de ketenpartners haalbare doelstellingen te formuleren in aansluiting op de hulpvragen van de patiënt.

4.4. Rol Reflectieve Professional

De uitbreiding van het verpleegkundige kennisgebied, de toename van de keuzemogelijkheden ten aanzien van wondmaterialen, en de versterkte rol van de patiënt in het zorgproces leiden ertoe dat er ook binnen de wondzorg steeds vaker ethische en reflectieve vraagstukken aan de orde zijn. Ook is er sprake van schaarste en financiële vraagstukken waardoor niet altijd het meest optimale wondzorgmateriaal ter beschikking staat van de patiënt. De wondverpleegkundige/wondconsulent heeft in deze processen een onafhankelijke en beschouwende rol en zorgt er in de communicatie en besluitvorming met de samenwerkingspartners voor dat de stem van de patiënt en de naasten gehoord wordt en dat de belangen en visie van de patiënt en naasten optimaal naar voren worden gebracht en worden meegewogen.

Daarnaast brengt zij kennis en kunde naar voren gebaseerd op de laatste evidence binnen haar eigen vakgebied. De wondverpleegkundige/wondconsulent denkt kritisch na over het eigen functioneren en het functioneren van collega verpleegkundigen en samenwerkingspartners. Zij is in staat om

proactief het gesprek aan te gaan met collega's en samenwerkingspartners over de kwaliteit van de zorg en de wondzorghulpmiddelen. De wondverpleegkundige/wondconsulent is in staat om weloverwogen af te wijken van protocollen en richtlijnen.

Kennis

- Heeft kennis van de principes van Evidence Based Practice.
- Heeft elementaire kennis van methoden van onderzoek.
- Heeft kennis van actuele thema's en ontwikkelingen in het eigen vakgebied.
- Is op de hoogte van toepassingen op het gebied van kennisontwikkeling en –delen.
- Kent de principes van reflectieve praktijkvoering.
- Kent de eigen waarden en normen en die van de beroepsgroep, zoals beschreven in de Nationale Beroepscode Verpleegkundigen & Verzorgenden. (V&VN, 2014)
- Heeft kennis van levensbeschouwelijke en religieuze opvattingen en stromingen.
- Heeft kennis van de moreel-ethische context van de zorgverlening.

Aanvullende kennis van de wondverpleegkundige/wondconsulent

- Heeft kennis over primaire, secundaire en tertiaire preventie zowel ten aanzien van de individuele patiënt als ten aanzien van (risico)groepen ten einde gezondheidsrisico's en complicaties van onderzoek of behandeling te verminderen.
- Heeft kennis over de communicatieve mogelijkheden en beperkingen van de patiënt en de wijze waarop deze optimaal ondersteund kan worden in het naar voren brengen van zijn wensen ten aanzien van de wondzorg.
- Heeft inzicht in het spanningsveld tussen patiënten belangen en financiële belangen van samenwerkingspartners..

Vaardigheden en attitude

- Houdt vakliteratuur bij en weet informatie op internet op te zoeken.
- Kan het eigen functioneren waarderen en kritisch beschouwen.
- Kan feedback van collega's en leidinggevenden ontvangen en integreren in haar handelen.
- Kan collega's en studenten feedback geven op hun handelen en professioneel gedrag.
- Kan omgaan met ethische vraagstukken en zingevingsvraagstukken van patiënten.

- Kan patiënten en hun naasten ondersteunen bij het nemen van beslissingen over de behandeling.

Aanvullende vaardigheden en attitude van de wondverpleegkundige/wondconsulent

- Kan een actieve rol vervullen bij het voorbereiden van en participeren in intervisiebijeenkomsten.
- Is in staat om een moreel beraad te indiceren, bij voorbeeld als het gaat om het spanningsveld tussen belangen van de patiënt en van samenwerkingspartners in de wondzorgzorg.
- Kent de grenzen van haar eigen kennis en vaardigheden en weet tijdig andere professionals in te schakelen ten behoeve van haar eigen deskundigheidsbevordering.

4.5. Rol Gezondheidsbevorderaar

De wondverpleegkundige/wondconsulent heeft een belangrijke rol in de kennis verspreiding naar de collega's verpleegkundigen maar ook andere disciplines. De wondverpleegkundige/wondconsulent geeft klinische lessen en participeert in (de organisatie) van (lokale) congressen en symposia.

De wondverpleegkundige/wondconsulent kan met haar rol in de preventie een belangrijke bijdrage leveren aan het zelfmanagement en daarmee aan een optimale kwaliteit van het leven van de patiënt en de naasten.

Kennis

- Heeft kennis van epidemiologie van de voorkomende ziektebeelden.
- Heeft kennis van preventie en gezondheidsvoorlichting, gezondheids- en gedragsdeterminanten.
- Heeft kennis van de principes van zelfmanagement, leefstijlen, gedrag en manieren van gedragsbeïnvloeding en het leveren van zorg op maat.
- Is bekend met de principes van een gezonde leefstijl en kan hierover adviseren.
- Is op de hoogte van culturen en cultuurgebonden opvattingen van gezondheid en cultuurgebonden gezondheidsproblemen.

Aanvullende kennis van de wondverpleegkundige/wondconsulent

- Heeft kennis over de wijze waarop informatie/kennis op effectieve wijze aan de patiënt en/of naasten kan worden overgedragen.
- Heeft kennis over het voorkomen van (verergering van) wondzorgproblematiek.
- Heeft kennis van en inzicht in de te verwachten ontwikkelingen in de wondzorg en kan dit integreren in de voorlichting aan patiënten.
- Heeft kennis over de wijze van handelen in het geval van klachten, fouten en incidenten.
- Heeft kennis over de principes van zelfmanagement.
- Heeft kennis over de principes van veilige zorg.

Vaardigheden en attitude

- Kan gegevens verzamelen in brede context.
- Kan educatie, informatie en instructie geven en andere vormen van gedragsbeïnvloeding toepassen t.a.v. leefstijladviezen zoals bijvoorbeeld voorkomen van overgewicht en ondergewicht, voorkomen van diabetes, stoppen met middelengebruik en over het inrichten van de werkplek.
- Is in staat om op maat informatie en voorlichting te geven over gezond gedrag. Kan hierbij eveneens ICT middelen gebruiken.
- Kan meedenken met beleidsmakers en voorstellen doen voor noodzakelijke programma's.
- Kan participeren in collectieve en groepsgerichte preventieprogramma's.

Aanvullende vaardigheden en attitude wondverpleegkundige/wondconsulent

- Kan informatie geven over veranderingen in rollen en relaties als gevolg van de wondzorgproblemen aan patiënt en naasten.
- Kan informatie geven over preventie van wondzorgproblematiek.
- Kan ondersteuning bieden bij het vinden van een evenwicht tussen enerzijds de gevolgen de beperkingen en anderzijds de gewenste levensstijl.

4.6. Rol Organisator

Vanuit zijn/ haar regierol en zijn/ haar brede, generalistische blik en overzicht over de gehele zorgketen heeft de wondverpleegkundige/wondconsulent als geen ander zicht op de hiaten in deze

zorg. Hier ligt een uitdaging voor de toekomst van de wondverpleegkundige/wondconsulenten. Kennisoverdracht aan collega's verpleegkundigen, (ook transmuraal) versterking van eerstelijnsnetwerken, meer naamsbekendheid van de wondverpleegkundige/wondconsulent en actieve casefinding zijn opdrachten voor de beroepsgroep. Zonder passende financiële en organisatorische prikkels is dit echter onmogelijk.

De wondverpleegkundige/wondconsulent weet hoe de zorg gefinancierd wordt en begrijpt en overziet financieel-economische en bedrijfsmatige belangen die in de wondzorg een rol spelen. De wondzorg- verpleegkundige kent de ontwikkelingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau die de zorg beïnvloeden.

Kennis

- Kent verschillende organisatievormen en principes uit de organisatiekunde.
- Heeft inzicht in en kennis van de bekostiging van de zorg.
- Heeft kennis van de nieuwste informatie- en communicatietechnologieën.
- Weet hoe het beleid van een organisatie te beïnvloeden is.

Aanvullende kennis van de wondverpleegkundige/wondconsulent

- Kent de gehele keten van organisaties in de wondzorg zowel binnen als buiten de zorginstelling/afdeling.
- Heeft kennis over de financiering van de hulpmiddelenzorg en kan de patiënt verwijzen naar informatie daarover of zelf deze informatie geven.
- Weet hoe het kwaliteitsbeleid tot stand komt en heeft kennis van onderhandelingstechnieken om de kwaliteit van zorg te verbeteren en/of te handhaven.
- Kan een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van wondzorgsprekuren in alle velden van de gezondheidszorg.
- Kan scholing en voorlichting aan verpleegkundigen en andere zorgprofessionals binnen de organisatie of daarbuiten.
- Kan een actieve rol vervullen in multidisciplinaire besprekingen of behandelteams.
- Kan een aandeel leveren in kwaliteitsverbetering trajecten door het ontwikkelen, implementeren en vastleggen van professionele standaarden binnen de wondzorg.
- Kan een bijdrage leveren aan verpleegkundig onderzoek.

Vaardigheden en attitude

- Kan de zorg rondom patiënten, tussen disciplines en organisaties coördineren en de continuïteit van zorg waarborgen. Kan hierbij de regiefunctie op zich nemen.
- Neemt beslissingen over beleid en middelen ten behoeve van de individuele patiënten.
- Gaat op verantwoorde wijze met materialen en middelen om.
- Hanteert de regels en protocollen die horen bij de functionele verantwoordelijkheid.
- Is zeer vaardig op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.
- Levert een bijdrage aan de veiligheid van collega's en het werkklimaat binnen de organisatie.
- Is in staat leiderschap te tonen om een zo hoog mogelijke kwaliteit van zorg te kunnen leveren.

Aanvullende vaardigheden en attitude Wondverpleegkundige/wondconsulent

- Heeft kennis van zorgpaden binnen de wondzorg die relevant zijn in haar zorginstelling.
- Neemt de eigen regie van de patiënt en naasten als vertrekpunt bij haar verpleegkundige interventies.
- Organiseert en coördineert de verpleegkundige zorg rond de wondzorgpatiënt en initieert hierbij op het juiste moment verschillende overlegsituaties.
- Is in staat om vanuit het verpleegkundig perspectief kennis en overwegingen in te brengen in het interdisciplinair overleg.
- Coördineert afgesproken taken, binnen een preventieprogramma om te zorgen dat doelen hiervan worden gerealiseerd (UCS/VBO, 2016, 2)

4.7. Rol Professional en Kwaliteitsbevorderaar

De wondverpleegkundige/wondconsulent vertegenwoordigt de belangen van patiënten en naasten binnen de afdeling, de instelling en binnen de gehele keten van zorgverleners. Zo was V&VN Wondzorg V&VN in 2016 en 2017 betrokken bij het door VWS geïnitieerde Hulpmiddelenoverleg, waarin het doel was de kwaliteit en betrouwbaarheid van de indicatiestelling en de verkrijgbaarheid van wondzorghulpmiddelen te verbeteren.

De wondverpleegkundige/wondconsulent staat garant voor uitvoering van het beroep op basis van de actuele kennis en kunde. Zij maakt hierbij tevens gebruik van literatuur. Tijdens de rondetafel bijeenkomsten worden de NANDA-diagnoses genoemd als uitstekende kennisbron voor de wondverpleegkundige/wondconsulenten. Maar ook de Nationale Kernset

(<http://www.venvn.nl/kernset>) etc etc kan hierbij helpend zijn. De wondverpleegkundige/wondconsulent kent het belang van samenwerking met hogescholen en universiteiten als het gaat om kennisuitwisseling en het genereren van wetenschappelijk onderzoek.

Kennis

- Kent de wet- en regelgeving die van toepassing is op de verpleegkundige beroepsuitoefening en de context waarin zij werkzaam is.
- Heeft kennis van monitoring van resultaten van zorg.
- Heeft kennis van actuele richtlijnen.
- Heeft kennis van kwaliteitskaders en professioneel en persoonlijk leiderschap.
- Heeft kennis over ontwikkelen verpleegkundige indicatoren op het gebied van wondzorg.
- Kent de grenzen van het persoonlijke en professionele handelen en verantwoordelijkheid.
- Kent de wetgeving ten aanzien van haar vakgebied en is in staat om volgens de wettelijke kaders (BIG / WGBO / BOPZ) te handelen.

Aanvullende kennis wondverpleegkundige/wondconsulent

- Heeft grondige kennis van de vergoedingen van de wondzorgmaterialen door de zorgverzekeraar.
- Heeft kennis over de inhoud van de DBC's / DOT's binnen haar vakgebied.
- Heeft evidence based en actuele kennis over de ontwikkelingen binnen het vakgebied wondzorgzorg.
- Heeft kennis van vastgestelde evidence based richtlijnen en protocollen en helpt deze vertalen en verspreiden naar de eigen afdeling

Vaardigheden en attitude

- Kan haar visie op kwaliteit van zorg in begrijpelijke bewoordingen naar voren brengen.
- Houdt zich als lid van de beroepsgroep aan de Professionele Standaard (V&VN, 2014): o.a. wetgeving, de Beroepscode van Verpleegkundigen en Verzorgenden (2014), en regelgeving binnen de zorgorganisatie.
- Kan omgaan met spanningsvelden zoals zakelijkheid-betrokkenheid en afstand-nabijheid.
- Is een trotse en zelfbewuste beroepsbeoefenaar, ambassadeur van het vak.

Aanvullende vaardigheden/attitude wondverpleegkundige/wondconsulent

- Kan overstijgend denken over het primaire zorgproces en op proactieve wijze meewerken aan verbeteren aan de kwaliteit van zorg.
- Houdt de actuele ontwikkelingen bij op het gebied van wondzorg bij door scholing, training en het lezen van vakliteratuur.
- Kan uitstekend overweg met het internet, zowel om zelf kennis te verwerven als om het te gebruiken voor patiënte educatie.
- Kan scholing, training en coaching geven aan generalistische werkende vakgenoten en andere disciplines, zowel binnen de eigen zorginstelling als in andere organisaties zoals in thuiszorgorganisaties en verpleeghuizen.
- Kan een bijdrage leveren aan wetenschappelijk onderzoek.
- Is in staat om op afdelingsniveau kleine patiëntgebonden onderzoeken uit te voeren.
- Is in staat om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en herziening van Evidence Based-protocollen, -richtlijnen en -procedures.
- Kan vakinhoudelijke bijeenkomsten en werkgroepen leiden en ondersteunen.
- Kan studenten in opleiding tot wondverpleegkundige/wondconsulent coachen en begeleiden en hierbij een optimaal leerklimaat realiseren.
- Kan op een onderbouwde wijze een adviesrol innemen bij de ontwikkeling van nieuwe producten voor wondzorg.
- Werkt mee aan de ontwikkeling en vaststelling van nieuwe zorgprogramma's en standaarden
- Kan collega verpleegkundigen en stagiaires steunen in hun professionele identiteit, door hen met raad en daad bij te staan.
- Vervult een actieve rol binnen de eigen organisatie in de vernieuwing van het beroep en het bevorderen van het beroepsbewustzijn om aansluiting te houden bij ontwikkelingen binnen de gezondheidszorg.

Vaardigheden en attitude

- Kan participeren in (praktijk)onderzoek.
- Is resultaatgericht, werkt effectief en efficiënt.

- Kan haar visie op kwaliteit van zorg in begrijpelijke bewoordingen naar voren brengen.
- Draagt als professioneel lid van een organisatie bij aan de continuïteit en effectiviteit van de zorginstelling en de afdeling.
- Kan op professionele spanningsvelden hanteren zoals bij voorbeeld tussen zakelijkheid-betrokkenheid en afstand-nabijheid.
- Is een trotse en zelfbewuste beroepsbeoefenaar, ambassadeur van het vak.

Aanvullende vaardigheden van de wondverpleegkundige/wondconsulent

- Kan haar vakgebied uitdragen en op haar vakgebied kennis overdragen en instructie geven en aan collega verpleegkundigen, verzorgenden en andere zorgprofessionals.
- Kan een bijdrage leveren aan kennisoverdracht t.a.v. haar vakgebied zowel aan collega verpleegkundigen als aan andere zorgprofessionals of disciplines
- Levert een bijdrage aan de ontwikkeling en herziening van protocollen, richtlijnen en procedures op het gebied van de wondzorg.
- Kan vakinhoudelijke bijeenkomsten en werkgroepen leiden en ondersteunen.
- Kan een bijdrage leveren aan het publiceren van resultaten.
- Kan een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van onderwijsmodules op het vakgebied revalidatie.
- Voert haar werkzaamheden uit aan de hand van evidence based - of best practice protocollen, standaarden en richtlijnen. Ze legt verantwoording af over haar werkzaamheden, de keuze van interventies, die afwijken van protocollen, standaarden en richtlijnen en over interventies in situaties, waarin deze protocollen, standaarden en richtlijnen ontbreken.

5. De toekomst

In de komende decennia zullen de rollen en taken van de wondverpleegkundige/wondconsulent sterk beïnvloed worden door de actuele maatschappelijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen in de gezondheidszorg, zoals de toename van het aantal patiënten met multipathologie zijn van invloed op de zorgvraag aan de wondverpleegkundige/wondconsulent. Zij zal meer en meer geconfronteerd worden met complexe zorgsituaties, ook in de zorg thuis. Psychosociale problematiek, zoals bijvoorbeeld sociaal isolement, maakt hier deel van uit.

Het overheidsbeleid – de versterking van de transmurale -en eerstelijnszorg - zal ook voor de wondverpleegkundige/wondconsulent steeds meer merkbaar worden. De samenwerking met de eerstelijns zal in de komende jaren verder intensiveren. Van de wondverpleegkundige/wondconsulent en de verpleegkundige met het aandachtsgebied wondzorg wordt verwacht dat zij in staat is om de niet - complexe wondzorg meer en meer over te dragen aan collega verpleegkundigen in de eerste lijn.

Ook de vergroting van de zichtbaarheid en het bereik van de wondverpleegkundige/wondconsulent is een opdracht voor de toekomst. Herhaalde malen gaven de wondverpleegkundige/wondconsulenten tijdens de rondetafel bijeenkomsten aan hoe belangrijk de naamsbekendheid hierbij is. "We moeten onszelf meer laten zien." Dit geldt zowel in de eerste –als in de tweedelijnsgezondheidszorg, in het primaire zorgproces binnen de instelling maar ook op landelijk niveau in de samenwerking met de overheid en de stakeholders. Hierin heeft de beroepsorganisatie een taak, maar ook de individuele wondverpleegkundige/wondconsulent binnen haar netwerk. Vele zorgvragers zullen hier hun voordeel mee kunnen doen.

In de toekomst zal steeds meer participatie en zelfmanagement van de patiënt en zijn naasten verwacht worden en zal het appél op de omgeving steeds groter worden. De Wondverpleegkundige/wondconsulent beweegt op positief-kritische wijze mee in deze ontwikkelingen. Dit geldt eveneens voor de ontwikkelingen op het terrein van financiering van de wondzorg. De wondverpleegkundige/wondconsulent bewaakt de belangen van de patiënt binnen het spanningsveld van optimale beschikbaarheid van wondmaterialen en efficiency.

Tenslotte zal de Wondverpleegkundige/wondconsulent in de komende jaren in moeten spelen op de ontwikkelingen in de ICT zoals telehealth, domotica en robotica. Deze zullen van grote invloed zijn op de betrokken zorgprofessionals en op de rol van de patiënt. De opdracht voor de wondverpleegkundige/wondconsulent is om bij te blijven in de ontwikkeling van de professionele kennis en kunde op haar vakgebied en hiermee de patiënt, de naasten én de generalistische werkende collega-verpleegkundigen optimaal te ondersteunen.

Bronvermelding

1. Verpleegkundigen en verzorgenden 2020, deel 4 Beroepsprofiel verpleegkundig specialist, maart 2012
2. V&VN Indicatorenset wondexpertisecentra Nederland 2012
3. WCS Wondenboek 2012